

SOETKIN BULCKE

EXPEDITIE ONDERWIJS

**REMEDIES VOOR ONS
FALEND ONDERWIJSBELEID**

MANTEAU
non-fictie

We shall not cease from exploration
And the end of all our exploring
Will be to arrive where we started
And know the place for the first time.
Through the unknown, remembered gate
When the last of earth left to discover
Is that which was the beginning:
At the source of the longest river
The voice of the hidden waterfall
And the children in the apple-tree
Not known, because not looked for
But heard, half-heard, in the stillness
Between two waves of the sea.

(uit 'Little Gidding', het laatste gedicht van Four Quartets, T.S. Eliot)

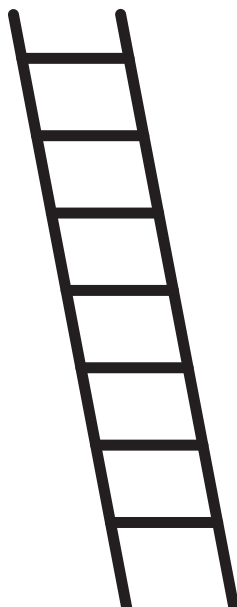
Inhoud

005 **Kamp Waes**

085 **Club Med**

141 **Gamechangers**

193 **Het rapport van de expeditie**

Deel I

Kamp Waes

Na twintig jaar in de journalistiek – eerst op redacties en later als freelancer voor magazines en krantenbijlages zoals *De Morgen Magazine* en *De Standaard Magazine* – mis ik uitdaging. Ik kan een artikel schrijven, al lang. Ik heb een solide netwerk opgebouwd, ik heb zelfs een eigen bedrijfje opgericht, ik weet waar ik verhalen moet zoeken en hoe ik mensen ervan kan overtuigen om mijn verhaal te publiceren. Ik heb de opkomst van de blogs meegemaakt, en van de influencers, ik heb daar paniek over gevoeld, maar die verdween snel weer. Namelijk in een taxi in Wenen. Voor een toeristische reportage was ik van de luchthaven onderweg naar de stad en in die taxi zat ook een influencer, uit Antwerpen. Toen ik in mijn beste basis-Duits iets tegen de chauffeur zei, keek de influencer me vol verbazing aan. ‘Dat ze hier Duits praten?!’ ‘Wat dacht je dan dat ze hier spraken?’ vroeg ik, oprecht benieuwd. Oogrollend antwoordde hij: ‘Oostenrijks natuurlijk!’

Een van de laatste artikelen die ik schrijf, gaat over twee roeiers die deelnemen aan een wedstrijd om de Atlantische Oceaan over te roeien. Het is heerlijk om te schrijven. Ik ben niet op zoek naar een heldenverhaal, maar ik wil weten waarom iemand vijfduizend kilometer wil roeien in een bootje van niet meer dan vijf meter lang. De vraag was me ingegeven door mijn eigen roeitrainer. Toen ik hem sprak over het naderende interview, zei hij: 'Je moet echt gek zijn om zo iets te doen.' Hij kan het weten, als ex-wedstrijdroeier.

De roeiers, twee sympathieke broers, hebben allebei hun eigen redenen, maar het beste antwoord komt van de oudste (27 jaar). Hij zegt: 'Ik heb al van alles gedaan in mijn leven, ben topsporter geweest en ben nu aan het werk als industrieel designer, maar ik heb het gevoel dat het tijd is voor een reset in mijn leven. Alleen focussen op dit grootse doel en daarna zien wat het leven brengt.'

Dat dit grootse doel een prijskaartje heeft van ongeveer 200.000 euro (op maat gemaakte boot en inschrijfgeld voor de race), bedenk ik in stilte, maar ik snap het wel.

Voor de reportage reis ik mee naar de start van de race, in december in La Gomera; daar maak ik kennis met een reeks mensen die leven voor extreme uitdagingen, zoals een Britse openwaterzwemmer die om het VK heen is gezwommen.

Een vrouw heeft het jaar tevoren aan de roeirace meegedaan in een bootje met vier vrouwen. Ik vraag haar hoe dat ging, of ze nog vriendinnen zijn. 'Goh,' zei ze, 'we hebben iets heel intens beleefd samen, dat pakt niemand ons nog af, maar het is niet dat we nu nog de deur bij elkaar platlopen.' Ze geeft nu trainingen aan bedrijven over omgaan met elkaar in conflictsituaties.

Welke conflicten had ze op dat minuscule bootje? 'Basic dingen. Je dag bestaat uit vier uur roeien, vier uur rusten of de boot onderhouden. Als iemand te laat komt voor zijn roeishift, is dat echt supervervelend. Je wilt geen seconde langer blijven zitten na vier uur roeien.'

Wat deed ze dan? 'Het direct en kordaat zeggen, want op de boot kun je geen energie steken in boos worden. Dat leer ik nu aan mensen in bedrijven: zeg wat je te zeggen hebt en zeg het direct.'

Hoe reageerde de persoon in kwestie op de kritiek? ‘Die was er zich vaak niet eens van bewust.’

Ze vertelt ook nog dat wat ze het liefst deed aan boord, de boot poetsen was. Dan mocht ze even het water in om de onderkant planktonvrij te maken. ‘Hoe koud het ook was, het deed altijd deugd om even alles van me af te kunnen spoelen.’

Dat van die reset blijft hangen. Geen van mijn vaste roeipartners ziet een oceanische overtocht zitten. ‘Ik word meteen zeeziek’, zegt er een. Ze heeft een punt. Ik eet nooit meer granola sinds ik tijdens een ochtendlijk vaartochtje om walvissen te spotten in Zuid-Afrika na tien minuten over de reling hing. En dan is er natuurlijk nog de kwestie van het inschrijfgeld.

Mijn job als journalist heeft me veel gegeven, maar de laatste tijd besef ik dat ik steeds aan de zijlijn sta. Ik observeer wat andere mensen doen op cruciale momenten in hun leven. Ik vertel altijd het verhaal van iemand anders. Ben ik zelf wel aan het leven?

Rond dezelfde tijd kom ik op een feestje een oude kennis tegen die ik al tien jaar niet meer heb gezien. Ik herinner me dat ze vroeger een goedbetaalde job met bedrijfswagen had. ‘Ik heb een mega-burn-out gehad en wil nooit meer terug naar het bedrijfsleven. Ik ben bezig met een traject om leerkracht Frans te worden.’

Ook dat blijft hangen. Ik heb namelijk al lang geleden mijn leerkrachtdiploma gehaald, tegelijk met mijn studie Germaanse Talen. Mijn stage liep toen supergoed, op een elitaire uniformmeisjesschool in hartje Antwerpen (voor de kenners: de Dames van het Christelijk Onderwijs).

FEBRUARI 2020

Ik lees over het aanhoudende lerarentekort, dat niet alleen meer slaat op Frans en wiskunde maar ook op Nederlands. Ik kijk op de site van de VDAB en zie de vacatures voor leerkrachten Nederlands. Bladzijden lang...

Ik ken niet veel scholen in Antwerpen, blijkt snel. Ik ken de school van mijn eigen kinderen en de scholen van de kinderen van vrienden. Van de scholen die ik op de site van de VDAB zie, heb ik nog nooit gehoord. Ik woon in Deurne-Zuid, mijn oog valt op een school in Merksem, zes kilometer verderop. Ideaal. Ze zoeken een leerkracht Nederlands en Engels voor de derde graad ASO en TSO.

Ik geef een paar vakken journalistiek aan de Thomas More Hogeschool en denk: hoe moeilijk kan het zijn? Als ik op een hogeschool les kan geven, kan ik het zeker in het secundaire onderwijs. Ik denk – typisch – alleen maar aan de inhoud en het niveau. Engels of Nederlands op secundair niveau kan ik wel aan, bovendien hebben ze handboeken waar alles in staat en die je gewoon kunt volgen, toch?

Een paar uur per week, en daardoor een vast inkomen en betaalde vakantie. Lijkt me prima. De Merksemse vacature betreft twaalf uren. Een beetje met dat handboek voor de klas staan en om halfvier naar huis. Of zelfs eerder, want ja, parttime.

Ik stuur een mail naar de directeur van de school. Na twintig minuten heb ik antwoord.

Een dag later zit ik bij hem in zijn kantoor, we zijn al bijna een uur in gesprek. Hij heeft het over zichzelf en zijn hobby's. Ik bedenk dat hij er misschien omheen draait omdat mijn profiel niet geschikt is, dus ik vraag hem of ik in aanmerking kom voor de job. 'Oh, uiteraard', zegt hij. 'Je hebt een interessant profiel, ik ben blij dat mensen zoals jij komen solliciteren. Wanneer kun je beginnen?'

Ik vraag hem om welke ASO-richtingen het gaat. Dat blijkt een 'misverstand'. Het gaat alleen maar om klassen in het TSO. Later besef ik dat ze dat van ASO erbij zetten om mensen te lokken.

Ik zeg hem dat ik niets weet van het tso en zelfs geen enkele jongere ken die dat volgt. 'Je moet vooral inzetten op verbinding', zegt hij. Verbinding... dat is een woord dat de laatste jaren steeds meer opduikt. Ik ken het vooral van podcasts met relatietherapeuten. Verbinding met je partner is de essentie van je relatie. Maar hoe verbind ik met pubers? Het moet lukken om interesses te vinden die ik met de leerlingen deel. Sportjournalistiek bijvoorbeeld.

Ik vertel over mijn supersnelle sollicitatie aan een vriend. 'Wow, de lat ligt wel heel laag.' Ik moet erom lachen, maar ergens voelt het ook goed om zo acuut nodig te zijn. In de journalistiek komen ze geen mensen tekort, zo is het altijd geweest. Er zijn er altijd te veel voor hetzelfde werk, dus kunnen mediabedrijven kieskeurig zijn. Er is ook nergens budget, dus kiezen ze graag voor jonge mensen, die niet duur zijn en veel dingen slikken omdat ze bang zijn hun werk te verliezen.

Tegelijk besef ik ook dat je normaal gesproken als je van baan verandert een hoger salaris krijgt. Het bedrijf is blij dat je de overstap maakt, ziet je als een aanwinst en dat mag iets kosten. Wie in het onderwijs stapt na een andere loopbaan, krijgt het etiket 'zij-instromer', alsof je er niet bij hoort, alsof je alleen maar een echte bent als je je hele loopbaan in het onderwijs doorbrengt. Er is geen ruimte voor onderhandelen, want directeuren moeten daar niet mee bezig zijn.

De enige extra beloning is de 3,5 maand vakantie. Iemand in het bedrijfsleven moet daar onbetaald verlof voor nemen. In het onderwijs heb je al die tijd om te ontspannen, met je volledige loon en vakantiegeld erbovenop. Niet onaardig. En ook handig voor mij om nog te kunnen freelancen.

MAART 2020

Ongeveer een week later sta ik voor de klas. Mijn voorgangster is twee maanden geleden vertrokken. Al die tijd hebben de leerlingen studie gehad. Ik heb de afgelopen week meermaals geprobeerd om mijn parallelcollega

voor het vierde jaar TSO LO & Sport te pakken te krijgen, maar hij antwoordt niet. Ik heb geen handboek en ook geen idee wat de leerlingen dit jaar al hebben geleerd.

Ik bedenk een kennismakingsoefening. Ik zou een rondje kunnen doen, maar dat is saai voor hen, want zij kennen elkaar al. In plaats daarvan wil ik hen per twee laten werken. Ze moeten elk vijf goede vragen bedenken, een van die vijf vragen moet er een zijn waar niemand het antwoord op kent: de naam van je oma bijvoorbeeld. Dan moeten ze elkaar om de beurt voor de klas interviewen.

Een uurtje voor mijn eerste les ga ik koffiedrinken met LO, een collega die naast haar taken als leerkracht Engels en Nederlands ook het 'leerkrachten-anker' of LEA is. Dat wil zeggen dat je bij haar terecht kunt voor begeleiding, steun, raad en daad. Het klikt meteen, ze geeft me tips en ik voel me daardoor wat zekerder.

'Niets doen wat te creatief is in die eerste lessen', zegt ze. 'Dit zijn geen ASO-leerlingen, je moet ze in het begin kordaat aanpakken, pas later kun je de teugels laten vieren.' Ik hoor het, ik begrijp het, maar nog steeds denk ik: laat mij maar, ik kan dat.

Ik stap binnen in de klas waar ik twee uur na elkaar Nederlands geef. Niemand gaat zitten als ik binnenkom, ze doen alsof ze me niet zien. Ik probeer mezelf kort voor te stellen. Ik probeer het eerst met gewoon praten, maar uiteindelijk roep ik dat ze per twee moeten gaan zitten om samen te werken.

'Mag het ook met vier?'

'Mag ik alleen?'

'Pff, moet dit?'

Anderen blijven gewoon doorgaan met me vooral op alle vlakken luid negeren.

Ik houd voet bij stuk. Voor zover dat gaat.

Niemand heeft pen en papier bij zich. Er is één meisje dat dan maar de bladzijden van haar eigen aantekeningblok begint af te scheuren om uit te delen. Ik zie het gebeuren en vind het meteen vreselijk om te zien, dus ik roep dat in de volgende les iemand van de jongens papieren moet uitdelen.

Het meisje kijkt me gelaten aan.

Ik zie een paar gezichten die toch wat nieuwsgierig en enigszins open naar me kijken. Aan een van die jongens vraag ik of ik even in zijn handboek mag kijken, zodat ik tenminste weet wat ze dit jaar aan het doen zijn.

De opdracht verloopt compleet chaotisch. Ze interviewen elkaar, maar in plaats van dingen te antwoorden over de sport die ze beoefenen of de series die ze leuk vinden, zijn ze allemaal 'mooiboys' en 'players' die de hele dag omringd zijn door 'wet pussies'.

Lachen.

Het meisje heeft niemand om mee samen te werken en durft niet naar voren te komen in deze übermacho-omgeving. Later hoor ik dat ze het psychisch moeilijk heeft.

Er is een drukke jongen die de hele tijd door de klas roept, terwijl de anderen hun spreekopdracht aan het doen zijn. 'Ik niet goed Nederlands, ik Nederlands willen leren, mevrouw, ik van u Nederlands willen leren.'

Na twee lessen ben ik kapot, en dan is er nog een vakvergadering Engels waarvoor ik uitgenodigd ben. Lo leidt de vergadering, ze blijft steeds sympathiek. Ik ben zo murw door die twee lessen dat ik er voor spek en bonen bij zit, ik wil alleen maar naar mijn veilige, warme huis.

's Avonds aan tafel doe ik mijn verhaal aan mijn kinderen van veertien en zestien jaar. Ze kijken elkaar aan en het blijft eerst stil.

'We hadden al gedacht dat het zo zou gaan, maar we durfden het niet zeggen, mama.'

HAND IN BROEK

Vandaag heb ik twee andere klassen, vijfde klassen middelbaar. Daar geef ik Engels, en dankzij Lo heb ik hier wel een idee van wat ik moet geven. Ik ben een halfuur vroeger op school om samen met haar de computer en beamer aan de praat te krijgen en – o wonder – dat beetje technische ervaring dat ik heb door het lesgeven in het hoger onderwijs komt van pas.

© 2023 Manteau/Standaard Uitgeverij nv,
Rooseveltplaats 12, B-2060 Antwerpen en Soetkin Bulcke

www.standaarduitgeverij.be | info@standaarduitgeverij.be

Vertegenwoordiging in Nederland:
New Book Collective, Utrecht
www.newbookcollective.com

EERSTE DRUK: september 2023

OMSLAGONTWERP: Jirka De Preter
ONTWERPEN OPMAAK BINNENWERK: Jirka De Preter

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 223 3978 7

NUR 740

D/2023/0034/183